UNIVERSUL JURIDIC

Titus CORLĂȚEAN

Protecția europeană și internațională a Drepturilor Omului

2012

UJ

III 23170

TITUS CORLĂȚEAN

PROTECŢIA EUROPEANĂ ŞI INTERNAŢIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI

274915
UNIVERSITATEA
DUNĂREA [illegible] JOS GALAȚI
BIBLIOTECA 5

Universul Juridic
Bucureşti
-2012-

CUPRINS

CAPITOLUL I. **ASPECTE INTRODUCTIVE, SCURT ISTORIC, NOȚIUNE** 5

CAPITOLUL II. **PRINCIPII DE BAZĂ ȘI TRĂSĂTURI CARACTERISTICE ALE PROTECȚIEI INTERNAȚIONALE A DREPTURILOR OMULUI** 11

§1. Principii de bază 11

1.1. Limitarea autorității jurisdicției naționale exclusive 11

1.2. Epuizarea căilor de recurs intern 11

1.3. Caracterul prioritar al drepturilor 12

1.4. Efectivitatea normei convenționale de protecție a drepturilor omului 13

1.5. Caracterul de drept cutumiar al drepturilor omului 14

§2. Trăsături caracteristice 14

2.1 Universalitatea drepturilor omului 14

2.2. Caracterul obiectiv al drepturilor omului 16

2.3. Caracterul evolutiv 18

2.4. Abandonarea prerogativelor naționale exclusive prin consacrarea şi garantarea internațională a drepturilor omului 19

2.5. Subsidiaritatea protecției internaționale a drepturilor omului față de protecția realizată la nivel național 20

2.6. Aplicabilitatea directă a normelor internaționale privind drepturile omului în dreptul intern 20

2.7. Superioritatea dreptului internațional al drepturilor omului față de normele interne 22

2.8 Individul – subiect al dreptului internațional al drepturilor omului 23

CAPITOLUL III. **IZVOARELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL AL DREPTURILOR OMULUI** 24

§1. Concept, clasificare 24

§2. Izvoare internaționale convenționale în materia drepturilor omului 25

2.1.Noțiune, clasificări 25

2.2.Tratate internaționale cu vocație universală 26

2.3.Tratate internaționale cu vocație regională 30

2.3.1. Izvoare convenționale europene 31

2.3.2. Izvoare convenționale în sistemul interamerican 37

2.3.3. Izvoare convenționale în sistemul african 38

2.3.4. Izvoare convenționale în lumea arabo-islamică 39

2.3.5. Izvoare convenționale în spațiul Comunității Statelor Independente (CSI) 40

§3. Izvoare internaționale cutumiare în materia drepturilor omului 41

§4. Principiile dreptului internațional 42

§5. Izvoare internaționale jurisprudențiale în materia drepturilor omului 44

CAPITOLUL IV. **SUBIECTELE DREPTULUI INTERNATIONAL AL DREPTURILOR OMULUI** 46
§1.Considerații introductive 46
§2. Statul – subiect al dreptului internațional al drepturiloromului 47
§3. Individul – subiect al dreptului internațional al drepturilor omului 49
§4. Organizația internațională interguvernamentală – subiect intermediar al dreptului internațional al drepturilor omului 52

CAPITOLUL V. **CLASIFICAREA DREPTURILOR OMULUI PROTEJATE ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL** 58
§1. Tipuri de clasificări 58
§ 2. Drepturile civile şi politice 60
2.1. Drepturi civile 60
2.2. Drepturi politice 69
§3. Drepturile economice, sociale şi culturale 77
§4. Generația a treia de drepturi sau „drepturile de solidaritate" 83

CAPITOLUL VI. **MECANISME INSTITUTIONALE INTERNATIONALE DE PROTECTIE A DREPTURILOR OMULUI** 88
§1. Mecanismul instituțional al Organizației Națiunilor Unite 88
§2. Mecanismul instituțional interamerican 92
§3. Mecanismul instituțional african 93

CAPITOLUL VII. **MECANISMUL DE PROTECȚIE A DREPTURILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI CONSACRAT DE CONSILIUL EUROPEI** 95
§1. Istoricul mecanismului de control al Consiliului Europei 95
1.1. Introducere 95
1.2. Originile Convenției europene a drepturilor omului 96
1.2.1 Caracterul recent al protecției internaționale a drepturilor omului 96
1.2.2. Excluderea competenței naționale exclusive în materia drepturilor omului şi limitarea suveranității statului 97
1.2.3 Istoricul mecanismului de control de la Strasbourg 98
1.3. Angajamente progresive şi angajamente noi 100
1.3.1 Angajamente progresive 100
1.3.1.1 Ratificarea Convenției 100
1.3.1.2 Declarațiile facultative 101
1.3.2 Angajamente noi 102
1.3.2.1. Drepturi noi 103
1.3.2.2 Proceduri modificate 104
1.3.2.3 Interpretări ale Convenției şi jurisprudențe noi 105
1.4. Structura mecanismului de control 106
1.4.1 Mecanismul de control înainte de Protocolul 11 106
1.4.1.1 Comisia Europeană a Drepturilor Omului 106
1.4.1.2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului 108
1.4.1.3. Comitetul Miniştrilor 110
1.4.2. Mecanismul de control după intrarea în vigoare a Protocolului 11 111
1.4.2.1. Motivațiile adoptării Protocolului 11 111
1.4.2.2. Scurt istoric 112

1.4.2.3. Caracteristicile principale ale reformei introduse de Protocolul 11 113
1.4.2.4. Situația după intrarea în vigoare a Protocolului 11 114
1.4.3. Mecanismul de control după intrarea în vigoare a Protocolului 14 115
1.4.3.1. Motivațiile şi un scurt istoric al adoptării Protocolului 14 115
1.4.3.2. Caracteristicile principale ale reformei introduse de Protocolul 14 116
1.4.3.3. Protocolul 14 bis 118
1.5. Concluzii 119
§2. Procedura în fața Curții Europene a Drepturilor Omului 119
§3. Obligațiile ce revin statelor în urma hotărârilor de condamnare pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului 124
3.1. Considerații introductive 124
3.2. Specificul mecanismului de control 126
3.3. Reguli, metode şi principii de interpretare a normelor Convenției/ jurisprudenței Curții Europene 128
3.3.1. Reguli de interpretare 129
3.3.2. Metode de interpretare 130
3.3.3. Principii de interpretare 131
3.4. Obligațiile care revin statelor în cursul executării hotărârilor Curții Europene 133
3.5. Pluralitatea organelor de stat depozitare a responsabilității internaționale în caz de violare a Convenției europene 136
3.6. Riscuri care decurg pentru state din neexecutarea corespunzătoare a hotărârilor Curții Europene 136
3.7. Sistemul de sancțiuni 137
§4. Autoritatea dispozițiilor Convenției europene şi respectiv a hotărârilor Curții Europene în raport cu sistemele naționale ale statelor părți 138
4.1. Natura *sui generis* a Convenției 138
4.2. Aplicabilitatea simultană şi omogenă în dreptul intern a surselor normative şi jurisprudențiale de la Strasbourg 140
4.3. Aplicarea Convenției europene în dreptul intern 140
4.3.1. Doctrina clasică şi jurisprudența anterioară a Curții Europene 140
4.3.2. Situația actuală 142
4.3.3. Aplicabilitatea directă a normei convenționale 145
4.3.3.1 Condițiile aplicabilității directe 145
4.3.3.2. Semnificația efectului direct 151
4.4. Efectul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului asupra sistemelor naționale 152
4.4.1. Considerații introductive 152
4.4.2. Forța obligatorie a hotărârilor Curții Europene 154
4.4.3. Caracterul declarativ al hotărârilor Curții Europene 155
4.4.4. Hotărârea Curții Europene – obligație de rezultat 157
4.4.5. Autoritatea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului 159
4.4.5.1 Autoritatea de lucru judecat 160
4.4.5.2. Autoritatea de lucru interpretat 162
4.4.5.3. Influența autorității hotărârilor Curții Europene asupra dreptului național 164
4.4.5.4. Publicarea şi difuzarea normelor Convenției europene şi protocoalelor şi a jurisprudenței Curții Europene 165
4.5. Situații naționale 166

4.5.1. Austria 166
4.5.2. Belgia 169
4.5.3. Olanda 171
4.5.4. Franța 173
4.5.5. Germania 177
4.5.6. Marea Britanie 180
4.5.7. România 182
4.5.7.1. Aplicabilitatea directă a Convenției europene 183
4.5.7.2. Forța constituțională a Convenției europene a drepturilor omului 185
4.5.7.3. Forța supraconstituțională a Convenției europene – cu titlu de excepție 186
4.5.7.4. Forța supralegislativă 187
4.5.7.5. Ipoteza conflictului cu norma constituțională 188
4.5.7.6. Poziția în dreptul intern a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului 189
§5. Mecanismul de control al executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului 190
5.1. Considerente preliminare 190
5.2. Structura şi funcționarea propriu-zisă a mecanismului de control 192
5.3. Cadrul normativ şi actele jurisdicționale susceptibile de executare 195
5.4. Procedura supravegherii executării 196
5.4.1. Regulile Comitetului Miniştrilor pentru aplicarea articolului 46 paragraful 2 196
5.4.2. Controlul adoptării tuturor măsurilor necesare respectării hotărârilor Curții Europene 198
5.5. Metode de coerciție la dispoziția Comitetului Miniştrilor 201
5.5.1. Adoptarea rezoluțiilor interimare 201
5.5.2. Aplicarea articolului 8 al Statutului Consiliului Europei 203
5.6. Reexaminarea sau redeschiderea procedurilor judiciare interne 204
5.7. Rolul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei în executarea hotărârilor Curții Europene 209
5.8. Controlul Curții Europene asupra executării hotărârilor sale 212
5.8.1. Metode clasice de control folosite de Curte 212
5.8.2. Procedura „cazului-pilot" 213
5.8.3. Inovațiile introduse de Protocolul 14 215
5.8.3.1. Sesizarea Curții în situația unei probleme de interpretare 215
5.8.3.2. Sesizarea Curții pentru neexecutarea hotărârii 216
§.6. Executarea unor hotărâri pronunțate de Curtea Europeană împotriva României 217
6.1. Considerații introductive 217
6.2. Cauza Vasilescu contra României 220
6.3. Cauza Brumărescu contra României 223
6.4. Cauza Petra contra România 227
6.5. Cazul Partidului Comuniştilor (Nepecerişti) şi Ungureanu contra România 230
6.6. Cauza Dalban contra României 233
6.7. Scurte considerații pe marginea cazuisticii româneşti privind cuantumul despăgubirilor 236
6.8. Redeschiderea procedurilor jurisdicționale naționale şi executarea unor hotărâri ale Curții Europene adoptate împotriva României 240

CONCLUZII 245

ANEXE 247

BIBLIOGRAFIE 355